

MARGOT BEGEMANN
GELIEFDE VAN VINCENT VAN GOGH

MARGOT BEGEMANN

In de vroege Nuenense periode tussen 1883 en 1885 ontstond een verhouding tussen Vincent van Gogh en zijn buurvrouw Margot Begemann, dochter van een dominee. Zij leefde met haar zussen in het naastgelegen huis: Nuneville, Berg 24 te Nuenen.

Nadat de moeder van Van Gogh bij het uitstappen uit de trein naar Helmond haar heup gebroken had heeft Margot een naaiwerkklasje van haar overgenomen. Toen moet de relatie ontstaan zijn, hoewel Margot ongeveer 12 jaar ouder was dan Vincent. Wat op grote bezwaren

stuitte bij de zusters van Margot, maar ook slecht was gevallen bij Theodoor van Gogh, de vader van Vincent.

Over Margot zijn verschillende beschouwingen geschreven. Ze zou intelligent geweest zijn, wel belezen en sociaal gevoelig maar ook beticht worden van labiliteit (zwakte) en godsdienstwaanzin.

Gedurende de kortstondige intense relatie van enkele maanden wilde Vincent met haar trouwen en dat was met wederzijdse gevoelens.

Margot en Vincent maakten vaker wandelingen in het dorp Nuenen maar ook door de velden.

Het gebeurde ook dat het paartje intiem betraapt werd in huis, door een nichtje van Margot.

In brief 456 van 16-9-1884 aan broer Theo zou Vincent o.a. schrijven:

"Ik kon echter de brief niet afkrijgen en sedert heb ik U willen schrijven maar ik heb er geen woorden voor kunnen vinden. Er is iets gebeurt Theo, waar de meeste lui hier niets van weten, dus zwijgt gij dit als 't graf, maar dat verschrikkelijk is.

Om alles zeggen zou ik wel een boek moeten schrijven - ik kan dat niet - Mej. Begemann heeft vergif ingenomen - in een oogenblik van wanhoop toen zij tegen hare familie gesproken had en men kwaad sprak van haar en mij, en zij raakte zoo van streek dat zij in een oogenblik van mijn inziens besliste mania, het deed.

Theo, ik had al eens een dokter geraadpleegd over zekere verschijnselen in haar - ik had 3 dagen tevoren haar broeder onder 4 oogen gewaarschuwd dat ik vreesde zij een zenuwzinkingskoorts zou krijgen en dat ik tot mijn leedwezen moest betuigen ik geloofde de familie B. al bijzonder onvoorzigtig handelde door zoo tegen haar te spreken als zij deden.

Nu, dit hielp niets, in zooverre niet dat die lui mij twee jaar uitstelden en ik hier meest beslist niet in wou treden daar ik zeide, als hier van trouwen kwestie zou zijn het zeer spoedig moest of niet.

Nu Theo, gij hebt Mm. Bovary gelezen, herinnert U zich de EERSTE Mm Bovary, die stierf in een zenuwtoeval? Zoiets was het hier doch gecompliceerd door innemen van gif. Zij had dikwijls als wij rustig wandelden of zoo tegen mij gezegd "Ik wou dat ik nu sterven kon"-ik had nooit daarop geattendeerd-

Op een morgen echter valt zij op den grond. Ik dacht aan nog niets dan aan een beetje zwakte. Maar het werd erger en erger. Krampen. Zij verloor haar spraak en mompelde allerlei maar half verstaanbare dingen, zakte in elkaar met allerlei schokken, krampen etc.

Het was toch anders dan een zenuwtoeval ofschoon het er veel van had en ik kreeg plotseling argwaan

en zei "Heb jij iets ingenomen soms?" Zij schreeuwde "Ja".

Nu toen maakte ik korte metten, zij wou ik haar zweren wou, 't nooit te zeggen tot iemand - ik zeide, best, - ik zweer je al je wilt maar op conditie dat jij direct het goedje maar uitbraakt - steek je vinger in je keel tot je braakt en anders roep ik de lui erbij. -

Enfin nu begrijpt ge de rest. Dat braken ging maar half en half en ik ging ermee naar haar broer Louis en zeide het tot Louis en liet haar een braakmiddel geven en ik ging direkt naar Eindhoven, naar Dr. v.d. Loo.

Het was strychnine dat zij nam doch de dosis was te klein geweest of welligt heeft zij om zich te verdooven, chloroform of laudanum erbij genomen, wat juist tegengif tegen strychnine zou wezen.

Maar kortom zij geeft nog spoedig het tegengif genomen dat v.d.Loo haar voorschreef.

Niemand weet ervan dan zijzelf, Louis B en gij en Dr. v.d. Loo en ik."

Toevoeging A:

Strychnine (of rattenkruid) werkt op het zenuwstelsel en veroorzaakt na 15 tot 60 minuten een krampende verlamming en uiteindelijk ademstil-

stand. Een fatale dosis is 100 - 200 mg maar soms ook al bij 30 mg is er een dodelijke werking. Een behandeling is om het slachtoffer te beadememen, echter is de afbraaktijd pas rond 10 uur gehalveerd.

Laudanum: drankje met 10% opium en heeft een pijnstillende en kalmerende werking.

Toevoeging B:

Dokter Karel van der Loo woonde en had zijn praktijk in de Willemstraat te Eindhoven. Vincent had veel vertrouwen in hem en vond hem Zola-achtig koel en secuur.

Verschillende keren zou familie van Gogh hem consulteren.

O.a. "zette" deze dokter de heup van moeder van Gogh weer en kwam steeds met zijn rijtuig op en neer vanuit Eindhoven.

Na 8 maanden zou hij pas zijn rekening sturen. Vincent van Gogh bezocht hem ook vlak voor

zijn vertrek naar Antwerpen in november 1885 en consulteerde hem betreffende zichzelf maar ook over zijn moeder waar hij zich zorgen over maakte.

En verder in de brief:

"-en ze is direkt geexpedieerd naar een dokter in Utrecht en het heet dat ze op reis is voor de zaak - welke reis juist door haar begonnen zou worden." Etc.

"Het was zo'n doodsangst kerel, wij waren alleen in t veld toen ik dat hoorde..."

En:

"Theo, kerel-ik ben er zo van ontdaan-Gegroet Adieu Vincent Herinnert gij U die eerste Mm Bovary?"

GEDACHTE

De vraag doet zich toch voor hoe Vincent zo snel bij dokter van der Loo in Eindhoven is gekomen voor het recept en toedienen van het tegengif.

Vermoedelijk heeft een dokter Laudanum in huis voor allerlei gevallen.

Vast en zeker heeft Vincent haar niet in die toestand in het veld achtergelaten en is hij meteen na het gebeuren, door Louis Begemann waarschijnlijk vergezeld, naar de dokter in Eindhoven gegaan en Begemann zal wel een rijtuigje tot zijn beschikking gehad hebben of dat hebben georganiseerd.

Elke andere wijze zou teveel tijd kosten.

Dr. v.d. Loo woonde in de Willemstraat en dat was zeker 10 km van Nuenen vandaan.

Te voet een medicijn halen duurt dan minstens 4 uur op en neer en men kan zich voorstellen hoe ontredderd Vincent zich gevoeld moet hebben en grote haast moet hebben gehad

Een trein is ook geen optie gezien de vertrektijden en om tot de stations te komen en weer terug met de patiënte die waarschijnlijk zelfs nauwelijks kon voortbewegen.

Dr. v.d. Loo was de vertrouweling van de familie van Gogh omdat de dorpsdokters uit Lieshout of Geldrop hen niet bevielen.

Trouwens: Lieshout is net zo ver en de roddels gaan dan nog sneller.

Er was grote weerstand en onenigheid met de zussen van Louis die zich tegen het huwelijk gekant hadden.

Louis was milder en misschien ook wel dankbaar omdat Margot hem financieel had geholpen zodat hij niet failliet zou gaan met zijn textielfabriek, waarvan Margot dus eigenlijk ook mede firmant was.

NOTITIE 1

Madame Bovary, door Gustave Flaubert (rond 1857-als boek een bestseller).

Madame Bovary wilde in haar huwelijk ontsnappen aan de verveling, de banaliteit van het provinciale leven en was op zoek naar opwindning en de fantasie van haar sensuele driften.

Bij haar man Charles, waarin ze teleurgesteld was, had ze een dochtertje maar had liever een jongetje gewild.

Ze wilde een hartstochtelijke man van haar dromen en betreurt dat vrouwen worden tegengehouden door de conventies die ze wilde doorbreken.

In buitenechtelijke relaties, o.a. met Rodopho, zegt hij dat ze moet uitkomen voor haar hartstochten.

De relatie zal gehinderd worden doordat haar verhouding in strijd is met haar katholieke geloof.

Na allerlei problemen zal ze ten einde raad in de apotheek Homais, waar haar toenmalige geliefde Leon Dupuis op een kamertje woonde, arsenicum innemen en na een heftige doodstrijd sterven.

NOTITIE 2

Margot was belezen en zal het boek wel gekend hebben en zich misschien in bepaalde opzichten met haar vereenzelvigd hebben. Mogelijk heeft Vincent haar op dat boek geattendeerd.

NOTITIE 3

Vincent beschreef vaker een gezinswens te hebben maar had ook al een aantal hopeloze liefdes achter de rug.

NOTITIE 4

Wilde Margot liefde, kinderen? Hoewel al 43 jaar oud en misschien de laatste kans daarop. Kan ze zelfs in verwach-

ting geweest zijn of besepte zij geen kinderen te kunnen schenken dan wel, daardoor desperaat, gezien de tegenwerking van de zussen en vader van Gogh? Heeft eventueel het gif een abortus veroorzaakt en dat ze daarom voor lange tijd bij de dokter Joh. Idenburg in Utrecht is verbleven, waar Vincent haar nog steeds opzocht? Of heeft ze zelfs Vincent niet durven te vertellen als ze zwanger geweest zou zijn of niet kunnen worden?

Waarschijnlijk wist ze dat Vincent daar eventueel niet mee in zou instemmen en ook haar geloof dit niet kon goedkeuren.

Vincent bracht wel condooms mee uit Antwerpen, maar hoe betrouwbaar waren die indertijd?

Condooms werden indertijd van darm gemaakt.

Margot zou haar tijd in Utrecht doorbrengen met wat lezen en een of ander wat ze van Vincent had gekregen en uiteindelijk terugkeren naar Nuenen.

Nichtjes herinneren zich nog dat ze met hun familie met Vincent richting Eindhoven wandelden en hij mooie veldboeketten voor hen maakte.

Brief 457 16-september 1884 aan Theo.

Fragment:

"Ik heb van daag van haar zelf uitvoerige berigten gehad, en haar broer vertelt mij dat hij ook berigt heeft gehad.

Er zijn hier gevaren van twee kanten Theo-aan den eenen kant dat van een crisis van zenuwlijden zich

*vormt en losbarst als van b.v. een zenuwzinkings-
koorts of hersenontsteking.
Van den anderen kant bestaat er een gevaar voor
melancholia of mania religiosa."*

PS: godsdienstwaanzin.

Brief 458 21 september 1884 aan Theo.

Fragment:

*"Met een woord wou ik U zeggen dat ik zelf eens
naar Utrecht ben gegaan om haar te bezoeken. Dat
ik ook met haar dokter waar ze in huis is een ge-
sprek heb gehad, juist om zijn advies in te winnen
wat ik hier moest of laten in 't belang der gezond-
heid en toekomst van de patiente, ofwel doorgaan
of wel me retireren."*

Fragment:

*"Dat zij trouwens altijd zeer debiel (= zwak) gestel is
geweest en altijd zo blijven zal, dat voorlopig zoo als
de zaak nu staat er twee gevaren zijn, dat om te
trouwen ze te zwak is, nu althans, en tevens tegen
eene scheiding ook niet tegen kan.
Dat dus als er een tijd overheen is gegaan ik een be-
slisten wenk zal ontvangen wat voor haar 't beste is,
scheiden of niet scheiden. Vrienden blijf ik natuurlij-
kerwijs in alle geval met haar, wederzijds zijn we
misschien teveel gehecht.*

*Ik ben haast den geheelen dag toen met haar samen
geweest."*

Fragment:

*"Mm. Bovary van wie bijna niets staat dan dat eene,
hoe en waarom zij stierf-op het hooren van een sleg-
te tijding betreffende haar vermogen maar de wijze
waarop men haar verweet dat zij te oud was voor
dat soort zaken."*

Fragment:

*"Theo-nu ik meer dan op 't eerste oogenblik weet
van wat haar zoo radeloos maakte."*

Fragment:

*"Doch zij, toen men haar verweet, geloofde ook dat
zij iets verschrikkelijks gedaan had-En zonder iets
gedaan te hebben wat ze niet mogt doen trok ze 't
dermate aan dat zij zich van alles en allen verlaten
voelde."*

Fragment:

*"Het is voor mij verdomd touchant dat deze vrouw
zegt in een soort triomf, terwijl ze toch zoo zwak
was (en verslagen door 5 of 6 andere vrouwen) dat
ze vergif nam, als had ze een overwinning behaald
en als had ze RUST genomen-"Ik heb uiteindelijk
toch liefgehad"*

Fragment:

"Ik heb haar, veel vooruitziende, altijd gerespekteerd betreffende een zeker punt wat in het sociale haar onteren zou, ofschoon als ik gewild had ik haar in mijn magt had, zoodat in 't sociale zij wel degelijk haar positie zal handhaven en als ze 't goed begreep een prachtige kans heeft om juist die vrouwen die haar versloegen satisfactie te krijgen, en haar repraille te nemen."

Fragment :

"Het is jammer dat ik haar niet vroeger heb ontmoet- een jaar of 10 geleden b.v..
Ze maakt op mij nu den indruk van een cremona- viool die bedorven is vroeger door slechte knoeiers en reparateurs.
En in den toestand waarin ik haar ontmoette was er naar me blijkt wel wat teveel aan verknoeid.
Maar oorspronkelijk was 't een zeldzaam exemplaar van groote waarde.

Brief 465 aan Theo.

Fragment:

"Ik heb een betrekkelijk goede brief uit Utrecht gehad, dat ze in zoover hersteld is dat zij een tijd naar den Haag kan gaan waar ze voor zaken moet wezen- maar ik ben er nog verre van gerust op. Den toon van haar brieven is veel meer zelfbewust, veel

juister en minder bevooroordeeld dan toen ik haar in 't begin kende.

Iets tevens als een klacht van een vogel wiens nest is uitgeroofd- tegen de maatschappij is zij minder nijdig dan ik misschien, doch ze ziet toch ook er de "kwa-jongens die de nesten uithalen" in en die daar schik in hebben en lagchen."

Brief van Theodorus van Goh aan Theo (Nuenen 2 oktober 1884 dus ongeveer 14 dagen na het voorval met het vergif).

"(...) Met Vincent hebben we weer moeilijke dagen gehad. Werkelijk heeft hij een huwelijk gezocht met Marg die niet afkerig bleek te zijn maar die ook stuitte op bezwaren.

Ook aan de zijde van hare familie. Nadat de zaak vrij ruchtbaar is geworden, is Marg naar Utrecht vertrokken waar ze nu nog is. Het heet dat de betrekking is afgebroken, maar dat de vriends. zal blijven. Zij corresponderen nog voortdurend. Ook schijnt de Dr. bij wie zij logeert over V. betoogd te hebben dat er phisieke bezwaren zijn, die de zaak onmogelijk maken. Eerst scheen V. er kalm onder te zijn en durfde ik mij daarom voor eenige dagen van huis te verwijderen, terwijl Will thuis was.

Maar die kalmte heeft weer plaats gemaakt voor heftigheid en heeft Will zich zeer bekommerd gemaakt door de meening dat hij wel eens scheen gedronken te hebben. In een veldflesch van hem vond ze drank dat agiteerde haar zeer en zij schreef er

over aan Anna opdat die het dan U zou meedeelen. Toch is bij onderzoek gebleken dat hier meer schijn dan wezen bestond, maar 't gaf Moe en mij aanleiding om er met hem over te spreken. Gij weet dat hij voor spreken eigenlijk niet vatbaar is, door den onaangename toon waarvan hij zich bedient. Dat was nu ook weer het geval, maar in hoofdzaak wast laatste bezwaar naar onze mening, niet zo bedenkelijk.

Hij schijnt zijne modellen, als hij met hen in 't veld is, een borrel te geven en zelf zeide hij, gebruikte hij er zelf ook wel eens een. Dat kan dus zoo zijn. Volgens zeggen van V. neemt hij op raad van den DR. 's-avonds eens wat drank omdat hij zulke slapeloze nachten heeft.

Ons komt dat middel zeer ongeschikt voor.

Maar de zaak met Marg blijft hem bezighouden. Hij is tegenwoordig nogal melancholiek. Wij doen ons best hem tot kalmte te brengen dat nu eerste behoefte is. Maar zijn levensbeschouwing en zijne vormen zijn zoo verschillend van de onze, dat de vraag is, of samenwonen op een zelfde plaats kan blijven voortduren op den duur.

Brief 469 aan Theo 14-11-1884.

Fragment:

"Margot Begemann komt dezer dagen te Nuenen terug, ik ben altijd goede vrienden met haar geble-

ven en 't is op mijn aanraden dat zij niet toegegeven heeft aan haar zusters die lieten merken dat ze maar liever hadden ze wegbleef en die haar na houden dat zij huns inziens het verbruid heeft- Integendeel heeft haar familie verplichtingen aan haar en zij heeft er der tijd haar eigen geld in de zaak gegeven toen haar broer failliet is geweest.

De zaak is hier dat indien zij en ik verkiezen van elkaar te houden, dan aan elkaar gehecht zijn-trouwens al lang geweest zijn-dit geen kwaad van ons of iets wat men ons verwijten mag-'t zij aan haar 't zij aan mij-

Toevoeging:

Margot zou pas in maart 1885 terugkeren naar Nuenen.

Vincent bezocht toen al enige tijd de hut van de aardappeleters en kende Gordina de Groot en tekende en schilderde haar vaak alsook haar familie.

Gordina de Groot (Dien-zie foto) zou rond februari 1885 in verwachting geraken.

Fragment:

"Doch-Louis Begemann-die had ook zijn bezwaren maar was zoo en bleef zoo dat zij en ik met hem konden praten, en dat het nog niet veel erger afliep is juist doordat hij humaan en bedaard was en toen dat met haar gebeurde, waar ik alleen van wist, kon hij helpen en al de anderen hinderden slechts. En in de maatregelen toen te nemen zijn we 't volkomen eens geweest. Drie dagen te voren trouwens had ik hem al gewaarschuwd en gezegd, ik ben bezorgd over je zuster. Zeer zeker is het dat zij vroeger of later zoowat al die lui hier in de buurt meer of minder goedheid en diensten heeft bewezen 't zij in ziekte 't zij als ze in een of andere gelegenheid waren. En zij en ik juist gehecht geworden zijn tijdens de ziekte van Moe. Zij schrijft me nu nog pas: als er soms zieken zijn in Nuenen, ga er dan toch eens kijken en zie of er iets te helpen is-Enfin-er zijn duizend dingen in haar van dien aard."

En verder :

"Maar de eigentlijke schuld ligt aan haar zusters of liever vooral een der zusters die te verharder blijkt daar zij eigenlijk nog mokt en rancune heeft."

Brief 473 aan Theo 6-12-1884.

"Ik ben jegens allen van die familie voorkomend geweest en ik ben niet begonnen maar zij tegen mij en, wat ik me meer heb aangetrokken, tegen Margot opgekomen."

Verder:

"Voor mij persoonlijk is een cardinaal punt van onderscheid tussen voor en na de revolutie-de omkeering van de sociale positie van de vrouw en de collaboratie die men wil tusschen man en vrouw met gelijke regten, met gelijke vrijheid."

Aldus Vincent.

GEDACHTENGANGEN

Toen Margot Begemann in Nuenen terugkwam in maart was Gordina de Groot net in verwachting.

In oktober zou zoontje Cornelis geboren zijn en een maand later vertrok Vincent naar Antwerpen. Hoewel hij eerst nog de intentie had om terug te keren heeft hij dat uiteindelijk niet gedaan.

Zou hij nog langs zijn gegaan bij Gordina om het kind te zien dat blijkbaar rossig haar had?

Hij zal minstens ook afscheid genomen hebben van Margot. Margot moet ook wel van de geruchten in dat kleine dorp gehoord hebben dat Vincent misschien wel een kind verwekt zou hebben en Gordina in verwachting hebben gezien.

Vincent schrijft later aan Theo dat hij erop werd aangezien maar dat hij het niet was en het hoorde van de meid zelf.

Ook vroeg hij "of het kind was blijven leven en of ze nog met haar neef was getrouwd".

Dit kan natuurlijk ook om economische redenen geweest zijn i.v.m. huis en haard?

De twee vrouwen zouden elkaar toch wel gekend moeten hebben want woonden op luttele afstand van een paar kilometer van elkaar.

Later heeft Margot dan ook het kind kunnen hebben gezien en eventueel haar twijfels hebben gehad en dan denken dat zij het kind van Vincent gemist had.

Margot zou uiteindelijk naar den Haag verhuizen en gehoord moeten hebben van de tragische dood van Vincent.

Vanuit Frankrijk schreef Vincent naar zijn zuster Willemien en achteraf blijkt dat Margot nog verschillende schilderijen in haar bezit zou hebben uit zijn vroege Nuenen periode (o.a. JH 810, een boerenhuisje met witte muren).

Het lijkt niet de hut te zijn van families de Groot en van Rooij aan de Gerwense weg 4.

De verblijfplaats van het schilderij is onbekend.

Zeker zal het schilderijtje een bedoeling of intentie hebben gehad?

Die moet ze aangeschaft hebben, of gekregen, voor zijn overlijden ter herinnering. Dan wel erna, wetende dat Vincent beroemd aan het worden was.

Vincent schrijft naar zijn zus (brief 812) dat hij betreurde dat Margot geen schilderij van hem had en heeft blijkbaar nog

wat nagestuurd via Theo toen Willemien en Moe al in Leiden woonden.

Fragment brief 812 aan Willemien van Gogh vanuit Saint Remy de Provence 21-10-1889.

"Luister eens - hoewel ik graag beloof dat ik jou en Moe studies zal blijven sturen, heb ik nog een verlangen dat bijna een behoefte is, om er nog een paar te maken voor mensen aan wie ik vaak denk. Bijvoorbeeld ons nichten, de dames Mauve en le Comte; mocht je ze zien als je in Leiden bent zeg hun dan dat ik, als mijn werk hun bevalt, graag, heel graag iets voor ze wil maken, maar vooral zou ik willen dat Margot Begemann een schilderij van me had maar het via jou geven is discreter dan het haar rechtstreeks te sturen.

Je zou me dan een genoegen doen als je ervoor kon zorgen, dat die drie mensen die ik zojuist heb vernoemd iets van mij krijgen.

Het heeft geen haast, maar zo nu en dan heb ik toch wel het recht, ja recht om te werken voor vrienden die zoover weg zijn dat ik ze waarschijnlijk niet terug zal zien."

PS: Dit waren de nichten Anna en Jet Carventus en Margot.

een aquarel uit december 1881 en vroeg werk in de conven-

Vincent stuurde via Theo en stuk of wat werken.

O.a. "de Slaapkamer" in het "Gele huis te Arles", 1889 (JH 1793), een zelfportret, een stilleven met een bloeiende amandeltak in glas en roze boek (JH 1362 maart 1888).

Vincent was dus op de hoogte dat Margot nog steeds in Nuenen woonde.

Margot bezat ook

tionele stijl van toen, JH 83 wat ze altijd bewaarde (handwerkster).

En "Blekerij op Scheveningen".

Gedurende de periode in de zwakzinnigeninrichting maakte Vincent ook werken vanuit zijn "herinnering aan het Noorden".

Daarbij gebruikte hij eerder schetspapier en maakte schilderijen van zijn dorp maar dan in zijn vernieuwde stijl.

Vele oude tekeningen bevatten ook weer studies zoals "de Aardappeleters" in hun hut met hetzelfde meubilair, besneeuwde dorpsgezichten en ook een echtpaar wandelend met een kind (JH 1907), wandelend paartje, gearmd boerin en de man op klompen.

Boerinnen spittend op het veld (JH 1923) en wortelen plukkend en Vincent vertelt dat vanuit zijn herinnering.

Vele studies wederom van handen en figuren.

Gordina de Groot zou nooit trouwen.

Hij heeft met weemoed teruggedacht in die periode en blijkbaar was Margot hem ook niet vergeten en stond nog in contact met moeder van Gogh en Willemien.

De afgebroken liefde is haar waarschijnlijk altijd bijgebleven, want ze zou zich in haar woning omringen met Vincents werken die in haar bezit waren en moet met weemoed hebben terug gedacht aan die periode.

Margot zou ook nooit meer trouwen.

En zoals ze zei tegen Vincent:

"Ik heb eindelijk toch liefgehad".

Margot vertrok uit haar geboorteplaats Nuenen in 1899 en dat was 15 jaar na hun affaire in Nuenen.

Margaretha Carolina (Margot) Begemann zou overlijden op 65 jarige leeftijd op 11 februari 1907 in den Haag en begraven worden op de begraafplaats Nieuw Eykenduinen te den Haag.

In Nuenen is een straatnaam naar haar vernoemd en het ouderlijk huis naast de pastorie van dominee van Gogh (Maatschappij van Welstand) aan Berg 24 staat er nog steeds.

Op een foto op het achterterras daarvan is ze vereeuwigd zonder in de camera te kijken en haar blik gericht op de tuin van Van Gogh en misschien zelfs wel naar het atelier van Vincent in de mangelkamer.

Peter Nagelkerke, oktober 2014.

Bronnen:

- *Van Gogh en zijn weg, het complete werk door Jan Hulsker;*
- *De Brieven door het van Gogh museum;*
- *Van Gogh in Brabant door Noord Brabants Museum;*
- *Ik Voel Me Thuis Daar door de Drije Hornick;*

- *Heemkundekring, diverse auteurs;*
- *Toen Eindhoven nog Eindhoven was door Karel Vermeeren.*

ONTSTAAN VAN DE BUSTE

De buste hiernaast maakte ik van Margot Begemann (17-3-1841-11-2-1907). Het is een interpretatie omdat weinig beeldmateriaal van haar beschikbaar is. Op eerste foto's ziet ze er uit als een 20-22(?) jarige met pijpenkrullen zoals Kaiserin Sissi. Echter: In de tijd dat ze met Vincent van Gogh verkeerde en haar zelfmoordpoging pleegde...was ze 42 jaar oud (en 12 jaar ouder dan Vincent).

Vincent gaf de schuld voor de zelfmoordpoging aan pesterij van haar zusters, die ook niet wilden dat hij met Margot trouwde. Echter schreef hij later dat "hij nu wist waarom ze het deed". Daar hebben

we nooit duidelijkheid over gekregen... maar het was blijkbaar voldoende reden om geruime tijd bij een dokter in Utrecht te verblijven. Alwaar Vincent haar overigens ook zou opzoeken en met haar bleef corresponderen na het afbreken van de ongelukkige liefde.

Er is slechts een vage foto van haar, samen met haar zusters en moeder Van Gogh op het terras van Nuneville (foto).

Dan volgt er nog een foto waarbij ze ongeveer 55-60 jaar moet zijn.

Margot vertrok in 1899 naar den Haag, waar dan die foto gemaakt moet zijn. Op beide foto's heeft ze een opgestoken kapsel.

Ik heb getracht om zoveel mogelijk in de buurt van 42 jaar te blijven, echter met inachtneming van de foto's. Ook late re foto's van een achternichtje (rond de 2e Wereldoorlog), die ook Margot Begemann heette (geboren in 1904 en misschien wel naar haar tante vernoemd) zag ik bepaalde gezichtstrekken die overeenkwamen.

Margot zou later verschillende werken van Vincent in haar bezit gehad hebben. Bekend is dat Vincent er eentje voor haar maakte, hoewel de opdracht via iemand anders was gegeven voor 20 guldens, welke hij weigerde.

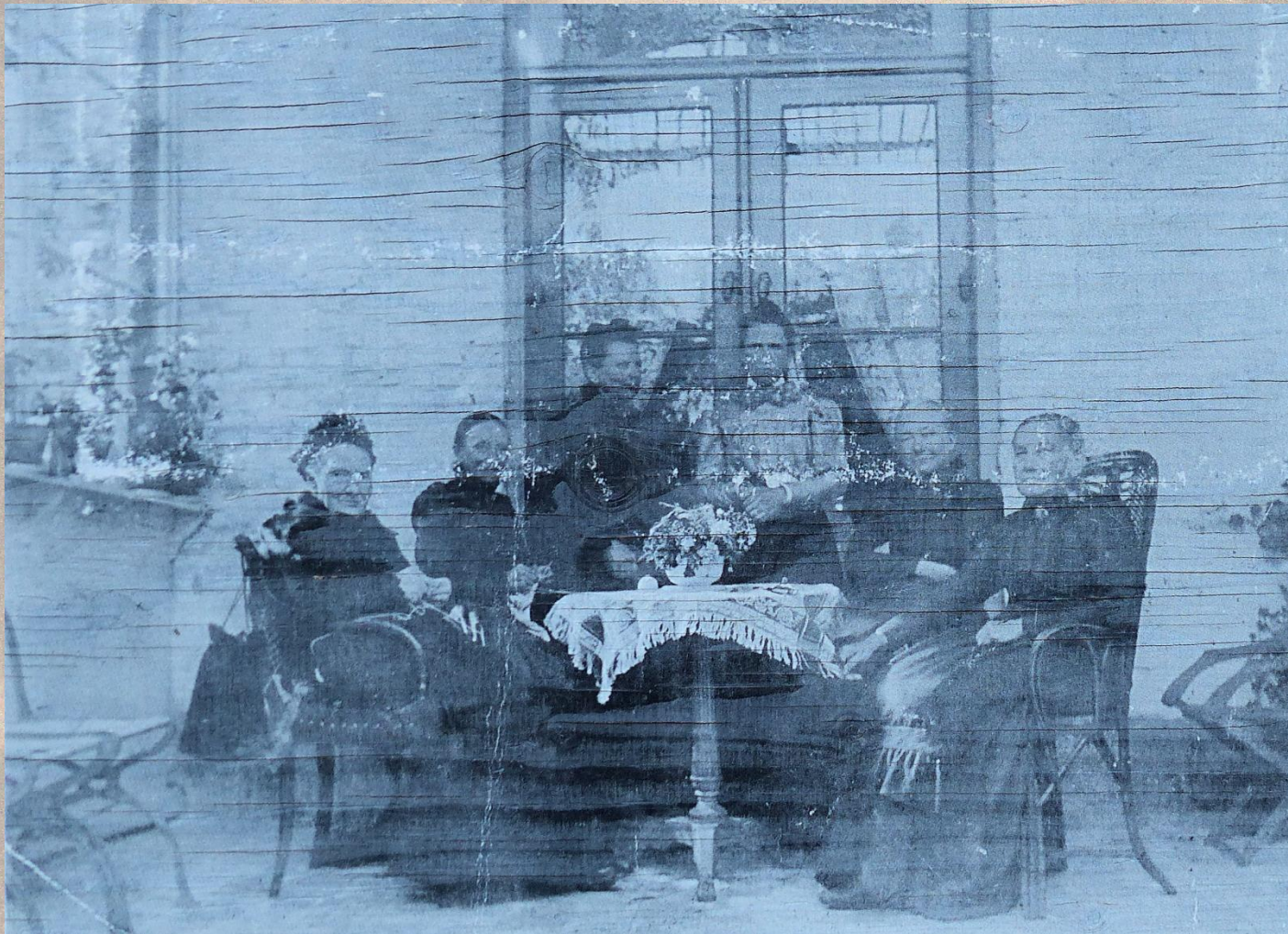
Na Vincents vertrek naar Antwerpen (november 1885) zijn blijkbaar ook spullen opgeslagen op de zolder bij de textiel-fabriek van Louis Begemann aan de Berg in Nuenen. Het kan dus zijn dat Margot daaruit nog werken heeft gehad voordat de spullen ingepakt werden om naar Breda te versturen, waar moeder Van Gogh naartoe verhuisde. Ook is het mogelijk dat Margot in den Haag nog werken van Vincent heeft verzameld omdat een en ander uit haar nalatenschap is gekomen. Onder andere de aquarel van het Eindhovenens station (JH. 958) "Zondag in Eindhoven".

Peter Nagelkerke, Eindhoven, december 2014.

- deze foto staat op de achtergevel van Nuneville -

- 3e van links is Margot Begemann -

ONTHULLING BUSTE IN DE VOORTUIN VAN NUNEVILLE

In 1874 bouwt dominee Willem-Lodewijk het nieuwe huis Nuneville, vlak naast de al bestaande pastorie waar ook hun kinderen geboren werden (zie fragment genealogie Bege-
mann verderop. Dominee van Gogh werd uiteindelijk de
buurman en Vincent kwam in 1883 daar ook naar toe.

De ouders van Margot zouden spoedig daarna overlijden, de
dominee 17-11-1876 en zijn vrouw Amalia in 1877.

De erfenis ging naar hun zoon Louis en dochters Lutgera,
Wilhelmina, Amalia en Margaretha (Margot en latere ge-
liefde van Vincent van Gogh), waaronder een stuk heide-
grond voor de dames, welke in 1906 met andere percelen
weer word doorverkocht voor 1.130 gulden.

Toevoeging:

Bij het overlijden van jonkvrouwe en rentenierster,
Johanna van Renesse (bijna 90 jaar oud) uit de
Beekstraat, werd door notaris de Vries uit Waalre
de inboedel openbaar verkocht op 16-5-1890.

De van Gogh tuin keek uit op de heg van dit pand en
de achterbuurvrouw, Vincent vernoemde haar in
een brief, zei dat het herkend werd door de Nunen-
aren.

De dames Begemann kochten o.a. een tapijt, tafel
en waarschijnlijk zes schilderijen, geschat op 50 gul-
den; echter gaan deze van de hand voor 40 cent.

- onthulling door Margot Begemann -

SPREKERS

- Cor van der Linden -

- burgemeester Houben van Nuenen -

- Peter Nagelkerke -kunstenaar -

Beste mensen, ik ben bijzonder blij dat ik hier te midden van u, op deze geboortedag van Margot Begemann, 175 jaren na dato, de nazaten van deze dame hier mag treffen om een "memorial" cachet te geven, maar ook om dit persoonlijk te maken.

Wat bewoog mij? Een Eindhovense Bestenaar die naar Nuenen komt en een bijdrage levert aan de realisatie van deze blijvende herinnering.

Dat is drieërlei:

1. Ook ik ben ongetwijfeld geïnjecteerd met het Van Gogh-virus, iedereen die met Peter Nagelkerke omgaat krijgt dat.
2. Ik vind Nuenen een pracht dorp. Soms wars van regels en wetten en dat spreekt me wel aan. Vrijheid en een eigen weg banen. In het zicht van al dat innovatieve is de stad dichtbij, mogelijk TE dichtbij voor sommigen, is een rustige plek op afstand waardevol. De historie leeft hier nog. Dat kan nog net iets beter, maar alle ingrediënten zijn aanwezig. Ik houd van Nuenen. Hoe balorig soms ook in het nieuws.
3. Ik ben naast een kunstliefhebber, kunst is immers balsem voor de ziel nietwaar, (mogelijk mede omdat ik voor het tekenvak stevast onvoldoenden haalde en bewonder dat een kunstenaar zijn ziel blootlegt) ook een romanticus en zo'n net niet geformaliseerde liefde van 2 maatschappelijk nogal afwijkende zielen, waarbij de man ook nog eens de vrouw van een te vroege dood redt is natuurlijk een prachtverhaal, zelfs meer dan honderd dertig jaar later. De liefde tussen een sociaal maatschappelijk bevlogen dame van goede komaf en zeker niet onbemiddeld en een zonderlinge maar gedreven artis-

tieke man, verguisd, maar niet door iedereen. De zussen gooide roet in het eten en Vincent liet niet met zich sollen en zeker niet door de wetten van de samenleving destijds. Buurjongen en buurmeisje hoewel 12 jaar ouder. Domineeskinderen. Fraai toch?

Maar eigenlijk staat hier natuurlijk gewoon voor jullie een luie penningmeester die niet al te veel zin had om fondsen bijeen te gaan sprokkelen voor wederom een beeld. Toen Peter dat me vroeg, antwoordde ik daarom maar snel: "het is al geregeld, zet het maar in gang". Toch heeft dat nog zeker anderhalf jaar geduurd. Des te verheugd ben ik daarom vandaag hier te mogen zijn om dit aan de gemeenschap van Nuenen aan te bieden. Ik begrijp dat er nog wat formaliteiten en andere zaken geregeld moeten worden maar dat komt wel denk ik. Stap voor stap.

Peter bedankt. Frank Minnen bronsgieter bedankt en Cor, jij wederom met je mensen voor de organisatie, dat gaat nooit vanzelf en je raakt gewend aan tegenslagen daarbij. Eelt op de ziel. Dat moet Vincent ongetwijfeld ook gehad hebben.

Een goede week geleden was het de internationale vrouwendag. Misschien mag ik een voorzet geven om Margot Begemann postuum als vrouw van 2016 voor Nuenen aan te

prijzen. Een sociaal-maatschappelijk voorbeeld, passend in deze tijd.

Laat ik afsluiten met een zinnetje uit een der vele brieven van Vincent:

"Ik geloof bepaald, of weet zeker, ze houdt van me en ik van haar, dat is gemeend".

Laten we deze mooie woorden van de kunstenaar zichtbaar maken door deze vrouw hier deze middag zichtbaar te maken.

TON BEGEMANN

Het is mij een eer en genoegen om u, namens de Begemann familie, te verwelkomen op deze bijzondere bijeenkomst ter gelegenheid van het feit dat vandaag precies 175 jaar geleden Margaretha Carolina Begemann geboren werd.

Die wij allemaal kennen als Margot Begemann, die hier een romance had met Vincent van Gogh in zijn Nuenense periode.

De naam Begemann met dubbel n geeft een Duitse oorsprong aan. In het familiewapen zien we een man langs een riviertje lopen en dat is de Bega in de buurt van Detmold, ruim 200 km oostelijk van Arnhem en dat werd Begemann.

In de genealogie van Begemann zien we heel veel theologen, 22 in 4 generaties en veelvuldige emigratie naar Nederlands Indië, Zuid Afrika en Noord Amerika.

De vader van Margot, Willem Lodewijk Begemann was de predikant van Nuenen van 1828 tot 1 januari 1875 en heeft daarmee het langste pastoraat van Nuenen gehad.

Al zijn 11 kinderen, 5 zonen en 6 dochters zijn in Nuenen geboren. 2 van zijn zonen zijn helaas heel jong gestorven.

Zijn eerste kind was S.H.A. Begemann, mijn naamgenoot, die net als ik volgens familietraditie vernoemd is naar zijn opa. Hij ging als arts naar Nederlands Indië en is daar de rest van zijn leven gebleven.

Dominee Begemann heeft het koetshuis dat hij liet bouwen en dat nu nog naast het stadhuis staat, vernoemd naar zijn oudste zoon.

De oudste en de jongste zus van Margot zijn ook allebei naar Nederlands Indië gegaan.

Margot blijft met haar 2 ook ongetrouwde zusters in het door haar vader gebouwde Nuneville wonen.

Dominee van Gogh, de vader van Vincent, was oorspronkelijk gevraagd om dominee Begemann in 1875 op te volgen, maar na een bezoek aan Nuenen besluit hij daar niet op in te gaan, en wordt Ds. Dreesman zijn opvolger.

7 jaar later wordt dominee van Gogh opnieuw gevraagd de vertrekkende dominee, in dit geval dus Dreesman, op te volgen. Hij accepteert en komt in 1882 naar Nuenen.

Zijn zoon Vincent van Gogh komt echter niet mee, onder andere omdat hij overhoop lag met zijn ouders.

In die periode maakte hij zijn eerste schilderijen in Den Haag.

Door geldgebrek en eenzaamheid besluit Vincent in december 1883 toch naar zijn ouders in Nuenen te komen.

Een maand na zijn komst struikelt zijn moeder als ze in Helmond uit de trein stapt en raakt gewond aan haar heup.

Vincent verzorgt haar en aan haar ziekbed ontmoet hij voor het eerst Margot Begemann, die dan 43 jaar is, 12 jaar ouder dan Vincent.

Kort daarop loopt een nichtje van Margot, Sientje Begemann dochter van de linnenfabrikant Jacobus Lodewijk Begemann, per ongeluk de voorkamer van Nuneville binnen, waar ze Margot aantreft op de divan naast Vincent.

Zij vertelt dat als ze thuis komt, waarop de familie Begemann in beraad gaat en concludeert dat het paar niet bij elkaar past en dat wordt Margot en daarna Vincent indringend duidelijk gemaakt.

Enkele dagen later neemt Vincent Margot mee op een ochtendwandeling.

Tijdens deze wandeling valt Margot op de grond, krijgt krampen en Vincent, die bang is dat ze iets geks gedaan heeft, vraagt haar of ze iets ingenomen heeft en ze schreeuwt ja.

Ze heeft rattengif geslikt omdat ze haar verhouding met Vincent geen vervolg mocht geven. Vincent handelt kordaat, laat haar braken en zorgt ervoor dat ze naar een dokter wordt gebracht. Uiteindelijk wordt ze naar Utrecht gebracht om daar verder te herstellen. Vincent bezoekt haar daar enkele malen.

In een brief aan zijn broer Theo schrijft Vincent dan dat hij Margot niet meer wil hebben als levenspartner.

Als Margot terugkomt in Nuenen zijn ze nog wel vrienden, maar dat eindigt als Margot naar Den Haag gaat, waar ze in 1907 op 65 jarige leeftijd overlijdt.

Al met al toch wel een triest verhaal wat veel verteld over domineesfamilies in de 2^e helft van de 19^e eeuw en de bijzondere relatie tussen domineeszoon Vincent van Gogh en domineesdochter Margot Begemann.

Om de herinnering aan Vincent en zijn relatie levend te houden heeft Peter Nagelkerke twee unieke initiatieven genomen, het creëren van de beeldengroep de Aardappeleters naar het gelijknamige schilderij van Vincent dat hij in Nuenen schilderde en een buste van Margot.

Een driedimensionale voorstelling van een schilderij of foto geplaatst in een openbare ruimte laat verhalen uit het verleden meer tot leven komen. Het is razend knap hoe Peter dat gedaan heeft!

Ten slotte wil ik Marcel van Bussel, Cor van der Linden en iedereen die op de een of andere manier een bijdrage heeft geleverd aan de realisatie en plaatsing van de buste van Margot hartelijk bedanken.

S.H.A. (Ton) Begemann

TUINONTWERP

SLOTBEELDEN

Margot Begemann
1841-1907

Geliefde van Vincent van Gogh in 1884.

Vervaardigd door: Peter Nagelkerke

foto: Johan Plateijn

HET GRAF - ALGEMEEN

Margaretha Carolina (Margot) Begemann, geboren 17-03-1841 te Nuenen, overleden op 11-02-1907 te Den Haag, begraafplaats Nieuw Eykenduinen, Den Haag.

OPMERKELIJKE VERBINDINGEN

Vincent van Gogh werkte als 16 jarige leerling-kunsthandelaar bij firma Goupil, Plaats 14 in den Haag (van 8-8-1869 tot 13-6-1873).

Hij woonde in een kosthuis aan de Langebeestenmarkt 32 bij familie Marinus Roos en vrouw Dina van Aalst als hospita. Later zou broer Theo daar ook in de kost gaan en werd zelfs door Vincent aangeprezen omdat het zo'n fijne familie was.

Margot Begemann's oudste broer Simon was naar Java vertrokken, maar een zoon zou terugkeren naar den Haag (zie genealogie verderop).

Haar neef en dominee H. K. S. Ph. Begemann en zijn familie hebben ook een verbintenis met de moeders/moeders kant "Roos" genaamd en er zou een mogelijke familielink zijn.

Na hun terugkomst uit Indonesië gingen ze in de Vogelwijk in den Haag wonen, vlakbij de begraafplaats Nieuw Eykenduinen waar Margot begraven ligt (hierna).

Heeft Vincent in zijn Nuenense tijd over de familie Roos en het kosthuis gesproken met Margot Begemann?

Margot zou na haar vertrek uit Nuenen, later ook in Den Haag gaan wonen.

Opmerkelijk! OOK in het pension van een familie Roos!!!!!!!!!!!!!!

Zou Margot op die manier misschien wel op dezelfde plek gewoond kunnen hebben als Vincent indertijd.

Ze had ten slotte de gebroken liefde met Vincent gekend en nimmer vergeten?

Margot's oudere zussen Catharina en Lutgera zijn ook vanuit Nuenen naar den Haag gegaan en daar overleden.

Vincent zou na zijn omzwervingen voor een 2e maal in den Haag gaan wonen (28-11-1881 - 11-09-1883) op "de derde straat van de Schenkweg" 138 en 136 op de eerste etages zijn ateliers hebben gehad (zie op de site "atelier den Haag") samen met Sien van Hoornik en haar kinderen.

Vincent kreeg in den Haag ook les van Anton Mauve die weer een neef was van de moeder van Vincent. Eigenlijk is Vincent toen pas serieus gaan schilderen nadat hij aanvankelijk meer tekende.

In de brieven staat, dat Margot in haar Nuenense tijd (vlak na de vergiftigingspoging) voor zaken naar

den Haag zou gaan (in werkelijkheid naar de Utrechtse dokter).

Margot's grafsteen ligt er momenteel erbarmelijk en ook gebroken bij, op de overigens keurige begraafplaats en verdient het respect om netjes gerestaureerd te worden.

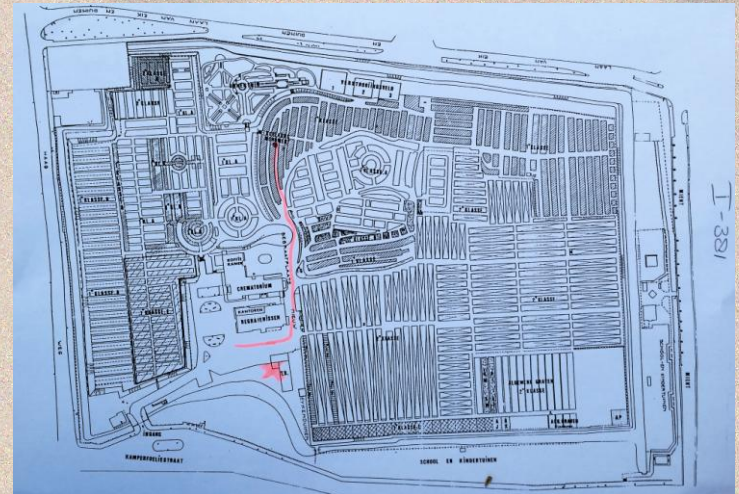
Het was tenslotte een zeer belangrijke en dramatische liefdesepisode uit het leven van Vincent van Gogh, waarmee ze daar letterlijk en figuurlijk een geheim in het graf heeft meegenomen.

PS

Forensisch onderzoek zou t.z.t. nog kunnen aantonen of ze wel of niet in verwachting is geweest?

Peter nagelkerke

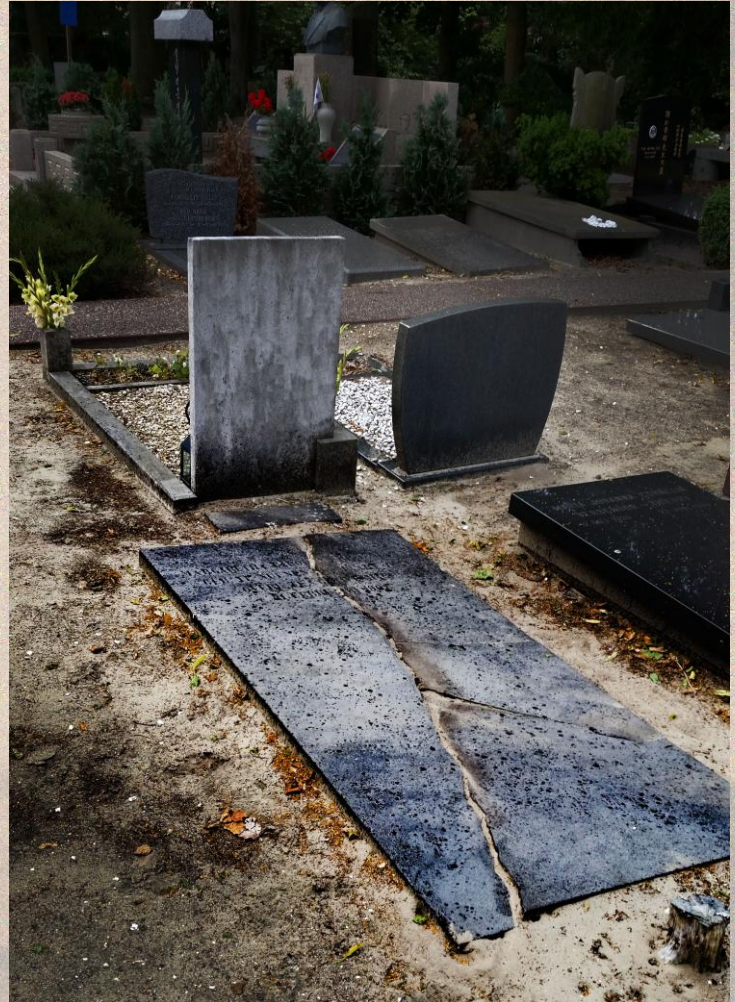
HET GRAF - BEELDMATERIAAL MET DANK AAN ROBERT (FOTO'S) EN RENÉE SCHILDER

FRAGMENT GENEALOGIE BEGEMANN

Fragment genealogie Begemann

- I **Willem Lodewijk BEGEMANN**, geb. Norg 19-06-1804, overl. Nuene 16-11-1876.
Tr. Rijswijk 18-05-1829 **Amalia Polyxena Rosina SCHRÖTER**, geb. Warmond 13-04-1806, overl. Nuene 04-01-1877.
Uit dit huwelijk:
1. **Simon Hendrik Antonij BEGEMANN**, geb. Nuene 26-02-1830, arts.
Tr. Bagelen op Java 19-03-1860 **Johanna Espérance PRINS**, geb. Banjumas op Java 07-01-1843, overl. Weltevreden op Java 15-03-1904.
  2. **Catharina Maria Christina BEGEMANN**, geb. Nuene 21-08-1831, overl. Den Haag 03-10-1897.
  3. **Johan Christiaan Frederik BEGEMANN**, geb. Nuene 09-11-1832, overl. ald. 28-11-1832.
  4. **Lutgera Wilhelmina BEGEMANN**, geb. Nuene 20-01-1834, overl. Den Haag 26-03-1906. *Ongehuwd.*
  5. **Johan Christiaan BEGEMANN**, geb. Nuene 23-07-1835, overl. ald. 20-05-1836.
  6. **Wilhelmina Johanna BEGEMANN**, geb. Nuene 31-10-1836, overl. ald. 28-10-1922. *Ongehuwd.*
  7. **Jacobus Lodewijk (Louis) BEGEMANN**, geb. Nuene 26-01-1838 (zie IIa).
  8. **Amalia Polyxena Rosina (Sien) BEGEMANN**, geb. Nuene 02-01-1840, overl. Oudenrijn 01-10-1919. *Ongehuwd.*
  9. **Margaretha Carolina (Margot) BEGEMANN**, geb. Nuene 17-03-1841, overl. Den Haag 11-02-1907. *Ongehuwd.*
  10. **Johanna Antonia BEGEMANN**, geb. Nuene 12-08-1842 (zie IIb).
  11. **Johan Christiaan BEGEMANN**, geb. Nuene 23-01-1844, overl. ald. 09-04-1851.
- IIa **Jacobus Lodewijk (Louis) BEGEMANN**, geb. Nuene 26-01-1838, fabrikant, overl. ald. 15-06-1906.
Tr. Nuene, Gerwen en Nederwetten 21-09-1866 **Maria Susanna LELIJVELT**, geb. Rotterdam 24-03-1831, overl. Nuene 22-09-1890, dr. van **Matthijs Johannes LELIJVELT**, koopman te Amsterdam, en **Johanna Catharina SCHEMMER**.
Uit dit huwelijk:
1. **Willem Lodewijk BEGEMANN**, geb. Nuene 02-11-1867, overl. Den Haag 09-09-1940.
  2. **Aart Marie Antonij BEGEMANN**, geb. Nuene 27-11-1868.
  3. **Johanna Catharina BEGEMANN**, geb. Nuene 31-03-1870, tr. Nuene 31-10-1894 **Albertus BUIJSMAN**, geb. Rotterdam circa 1862, mosterdfabrikant.
  4. **Amalia Polyxena Rosina (Sien) BEGEMANN**, geb. Nuene 04-11-1871, overl. Bergeijk 18-01-1945.
  5. **Lutgera Wilhelmina BEGEMANN**, geb. Nuene 09-05-1873, tr. Nuene 18-04-1899, **Pieter Johannes Jacobus ROELANTS**, geb. Leiden 31-08-1873, zn. van **Johannes Jacobus ROELANTS** en **Emma Cornelia Wilhelmina JONAS**.
  6. **Catharina Maria Christina BEGEMANN**, geb. Nuene 18-08-1876, overl. Noordwijk a.Z. 25-02-1973, tr. Den Haag 20-08-1913 **Willem Frederik (Willem) HAAS**.
- IIb **Johanna Antonia BEGEMANN**, geb. Nuene 12-08-1842, overl. Apeldoorn 03-09-1919.
Tr. Batavia 30-11-1867 **Simon Dirk KRAMERS**, geb. Leiden 27-02-1836, officier bij de infanterie in het KNIL, overl. Apeldoorn 28-03-1908.
Uit dit huwelijk:
1. **Amalia Polijxena Karina KRAMERS**, geb. Mr. Cornelis op Java 1863.
  2. **Catharina Jacoba KRAMERS**, geb. Nuene 24-02-1873.
  3. **Willem Lodewijk KRAMERS**, geb. Sing Kawang op Borneo 29-01-1876.
  4. **Cornelis KRAMERS**, geb. Mr. Cornelis op Java 31-07-1877.

- *door Peter Nagelkerke 07-2016;*
- *Frans Kirchner - vormgeving en, niet genoemde, recente, foto's.*

WWW.PETERNAGELKERKE.NL

